

Všeobecné informace o souostroví Oflag lze najít u Rüdiger Overmanse: *German Policy on Prisoners of War 1939 to 1945*, in: *Germany and the Second World War* (Oxford 2014, sv. IX/II). Každodenní život v těchto táborech je popsán v několika polských monografiích, memoárech a vědeckých pracích. Čerpal jsem z následujících: Juliusz Pollack, *Jeńcy polscy w hitlerowskiej niewoli*, Warszawa 1982; Marek Sadzewicz, *Oflag*, Warszawa 2005 a *Oflag II Gross Born*, Warszawa 1977; Marian Brandys, *Wyprawa do oflagu*, Warszawa 1955; Andrzej Bukowski, *Za drutami oflagów. Dziennik oficera 1939–1945*, Warszawa 1993; Józef Bochatkiewicz, *Oflag II B Arnswalde*, Warszawa 1986 a *Oflag II C Woldenberg*, Warszawa 1971; Sławomir Giziński, Andrzej Szutowicz, *Oflag II B Arnswalde. Jenieckie losy*, Wrocław 2013; Wojciech Lewicki (red.), *Dzienniki jenieckie polskich oficerów w niewoli Wehrmachtu*, Warszawa 2007; Stanisław Piekarski, *Polskie teatry jenieckie w Niemczech 1939–1945*, Warszawa 2001; Danuta Kisielewicz, *Oficerowie polscy w niewoli niemieckiej w czasie II wojny światowej*, Opole 1998 a *Niewola w cieniu Alp. Oflag VII A Murnau*, Opole 2015; Anna Matuchniak-Krasucka, *Za drutami oflagów. Studium socjologiczne*, Opole 2014; Violetta Rezler-Wasilewska (red.), *Między Wehrmachtem a SS. Jeńcy wojenni w niemieckich obozach koncentracyjnych*, Opole 2010.

Řadu nepublikovaných materiálů je možné nalézt také v Ústředním muzeu válečných zajatců (Centralne Muzeum Jeńców Wojennych) v Łambinowicích.

Nedocenitelným průvodcem po nepublikovaných a těžce dostupných zdrojích mi byl plukovník Andrzej Szutowicz.

Łudwik Stomma ve své knize *A jeśli było inaczej*, Poznaň 2008, analyzuje středověké bitvy způsobem, který rozhodně ovlivnil řadu mých formulací v kapitole o souostroví Oflag.

Dále jsem čerpal z těchto zdrojů:

Joanna Beata Michlic, *Obcy jako zagrożenie. Obraz Żyda w Polsce od roku 1880 do czasów obecnych*, přel. Anna Switzer, Warszawa 2015.

Ronald Modras, *Kościół katolicki i antysemityzm w Polsce w latach 1933–1939*, přel. Witold Turopolski, Kraków 2004.

Paní Barbara Russek ze Státního archívu v Krakově mi v neděli ráno do hotelu přinesla sto stran dokumentů, které jsem nestihl okopírovat během provozní doby archivu.

Moje matka Lila-Liliana-Elżbieta-Iza-Elisabeth Immerdauer-Jarosławska-Imierowska-Bielawska-Drottfors – a na konec opět Bielawska – po sobě zanechala strojopis svých vzpomínek z let 1939–1969, který nazvala *Đáblovu strniště*. Když jsem si ho přečetl, bylo už na otázky pozdě. Pro můj příběh byl však nepostradatelný. Úryvek z těchto vzpomínek byl pod názvem *Postawa klasowa* zveřejněn v čísle 84/2015 čtvrtletníku „Karta”. Celý strojopis je k dispozici v Archiwum Ośrodka Karta, pod signaturou AW II/3727.